

MESERLI: Kao prvo takav izraz uopšte ne postoji. Izraz je nastao uglavnom kroz pokušaj Carla i Brusa Endrusa da opišu nešto što su zajednički imali na umu, iako se kao pesnici u vlastitom radu bitno razlikuju... A zatim, TAJ POJAM SE PRETVORIO U NAČIN na koji su mnogi pesnici objasnili sadržaj koji ih je objedinjavao, i naglasak je bio baš u tom načinu pojmanja stvarnosti, ne toliko u načinu pisanja, nije to bio metod ili pristup u pisanju. Bio je to pokušaj koji je naglašavao način na koji se jezik stvara prožima i znači, način koji stvara značenje u jeziku i dopušta značenje, fokus je znači na procesu u kome jezik nastaje, ili na pokretu uma koji taj jezik stvara. Takođe, bilo bi odgovarajuće primetiti u ovom trenutku kako je određena generacija pesnika dospela do ovih pokušaja. Na primer, čovek bi mogao da primeti da je Gertruda Stajn, ako u najformalijem obliku posmatramo njen rad, bila jedan od najvećih „jezičkih“ pesnika; ali njoj ne bismo pridodali taj atribut pošto je on isključivo važan pri opisivanju mlađe, savremene generacije pesnika. Naravno, postoji opasnost od pogrešne upotrebe termina „jezička“ poezija, kao i u zauzimanju stava da je takva vrsta pisanja neka vrsta revolucionarnog stava koji ljudi zastupaju na Aveniji Kroum braneci prava hajčana. Takođe je pogrešno tumačiti izraz kao neku vrstu generičkog termina, ili pak definisati određene pesnike u sklopu datog termina. Čini mi se da nema toliko radikalno različitih pesnika u smislu njihovih poetskih opredeljenja kao što su pesnici koje stavljaju u ovu imaginarnu grupu „jezičkih“ pesnika.

Kakva je bila književna klima u vreme kada ste vi i *Daglas* počeli da se bavite ovom vrstom pisanja? Kako su ljudi odgovorili na vaš rad; zanima me sve ovo jer sam čitala u nekoj vrsti, „vodiču“ kroz Carla Bernstina da je neko primetio da „veoma mali broj čitalaca“ razumevaš rad?

BERNSTIN: Ili pak, tako da je neko nedavno napisao „Čarl Bernstjn je nedavno doživeo da ceo jedan kritički broj bude posvećen njemu, a niko ne zna ko je on ustvari“ ili bilo ko drugi od cele plejade pisaca od Zukovskog naovamo. Ustvari, za sve pesnike koje sam uglavnom nabrojao važi isto pravilo „književna klima“ nije baš laka za njih. Poezija kao takva, za većinu je još uvek marginalna aktivnost. Tako da kada govorimo o nečemu stavljenom na marginu jedne velike marge (sto ne znači da marga ujedno ne predstavlja veliku kulturnu aktivnost)... onda proizilazi da nečiji rad ne nailazi na veliki odgovor izvan relativno omedene zajednice pisaca i izdavača; odgovor ne dolazi od veće zajedničke jedinice pisaca ili takozvane publike, iako se odgovor ponekad može čuti, i rekao bih da se danas sve češće i može čuti. Ali, uopšte uvezvi, sa retkim izuzetima, književni establišment sa vrha sistematski isključuje celu živu aktivnu književnu tradiciju u Americi koja teče od Stajnovog da je danas. I tako, u tom smislu moj slučaj je samo jedna epizoda u celoj seriji. Ali u svakom slučaju, činjenica je da je časopis L-A-N-G-U-A-G-E kao i neke druge publikacije, da su oni omogućili nekolikini pisaca da se oglaše na različite načine. Ono što je omogućilo tim ljudima da se okupe pod istim krovom nije bilo neko zajedničko uverenje, već je pre svega njihovo delovanje koje se nije uklapalo u zvanične obrasce sintakse i rečnika, a kada se pojavi neka takva decentralizovana misao, ona najčešće ne uklapa u sebe slične obrasce konvencionalizovane i uvoštene, već većinu obrazaca koji nisu jedinstveni. A svi ti različiti elementi mene naročito zanimaju, sačinjavaju neku nepoznatu „x“, u ovom slučaju „x“ označava „jezičku“ tradiciju u pisanju, a poteškoće iskravaju kada tu „x“ pokušamo da definišemo žanrovski, u smislu generičkog termina, u smislu stila, u smislu nastavljanja neke tradicije, ili bilo čega što počiva u ustima u našim usima ili *nigde*. Ali, dodata bih, časopis L-A-N-G-U-A-G-E jeste objavljuvao pisce određen profila, određenog u smislu da je većina poticala iz anglofonskog govornog područja, fakultetski obrazovane pisce, građanskog porekla, sa izuzetcima, naravno.

Koliki je uticaj izvršila kritička teorija na tu poeziju?

BERNSTIN: Ako bih želeo da zvučim arogantno rekao bih da je ta poezija stvorila određenu teoriju, ali to ne bi bilo istinito jer postoje sinhroni razvici. Korisno bi ipak, bilo primetiti da su većina pesnika objavljenih u časopisu L-A-N-G-U-A-G-E bili aktivno neprijateljski raspoloženi prema većini kritičkih diskusija koje su se vodile, kao što je većina njihovih tekstova predstavljala neku vrstu negativnog odgovora na teoriju kao takvu (pisani.) Svejedno, ne postoji teorija koja bi se sveobuhvatno bavila razvojima u savremenoj američkoj poeziji, osim one možda koju stvaramo mi pesnici, sada kao i ranije. U stvari, većina rezultata našeg poetskog rada govorovi više u prilog kritici od bilo koje savremene teorije koja se u ovoj zemlji bavi problemom recimo „tekstualnosti“.

Šta mislite o čitanju, takozanim „večerima poezije“?

MESERLI: Čini mi se da je važno da se čuje glas pesnika jer on nosi određeni smisao; kada ga čujete utisak o nečijem radu postaje drugačiji. Moja poezija, rekao bih, veoma je „slušljiva“, ja pišem za uvo. Ali me čitanja poezije ne uzbudjuju; određene grupe ljudi pridaju im prevelik značaj. Iako volim neobično

pozorište, taj pozorišni elemenat ne treba da dominira jer često vodi do kulta ličnosti. Veoma bih se razočarao, ako bi ljudi vrednovali moju poeziju isključivo po glasnim čitanjima. Osećao bih da im je nešto veoma važno izmaklo.

Carlse, da li vi sebe osećate kao šamana, izvođača vlastite poezije, ili ne?

BERNSTIN: Ne znam da li u Jugoslaviji, u srpsko-hrvatskom postoji razlika između auralne (slušne) i oralne (govorne) tradicije izvođenja. U ovoj kulturi publika se opredjeljuje za štampano, za tekst, tako da reč počivaju u tišini. Tako reči auralna, akustična dimenzija rada se briše. Ovo po sebi ne predstavlja nešto loše, ili pak dobro, već je historijska tendencija. Divan primer za ovakvu tendenciju jeste činjenica da studenti može da pohoda kurs brzog čitanja gde se čovek nauči da čita 1200 reči u minutu. Ova metoda pogoduje čitanju novina i tehničkih tekstova, a ona u potpunosti isključuje auralnu komponentu, slušanje i sprečava nas da čujemo reč, da nam ona uđe u glavu, tako da se reč isključivo vizuelno prepozna. Nasuprot minimalnoj i vizuelnoj poeziji koja ističe datu dimenziju, pesnici kao ja insistiraju na auditivnoj komponenti. Bukvalno to znači da se veliki deo takvih tekstova ne mogu shvatiti u potpunosti ako se zanemari vremensko trajanje stiha i rezonantna odlika reči koja traje u vremenu. I zaista tu treba obratiti pažnju na svaki slog; ako slušalac nema razvijenu tehniku slušanja, već je reci viziuelno orijentisan, nemoguće mu je da zadrži pažnju na takvom slog-do-sloga načinu pristupa tekstu. Stoga, ako čitalac na večeri poezije obrati pažnju na ovo „auditorne područje“, ono mu može pružiti ključ za određeno razumevanje teksta koje on kasnije čita na štampanoj strani.

MESERLI: To je odista jedna od prednosti koje pruža javno čitanje poezije, tako da me veoma čudi zapravo da na nekim večerima poezije autori zanemaruju sve komponente koje im pruža vlastiti tekst.

BERNSTIN: Takođe, u fenomenu čitanja poezije postoji i važna društvena komponenta, večeri poezije nalikuju otvaranjima izložbi — ljudi se sretnu pa se ispričaju. Ne mislim da je ova dodatna stvar od neke važnosti, ali mi se čini da je nema da se večeri poezije ne bi priredile. Takođe, mnogi ljudi koji ne čitaju dođu da čuju nešto...

MESERLI: I u tome leži najveći problem sa večerima poezije. Čini mi se da ljudi koji isključivo slušaju, a ne čitaju gube najvažniji elemenat poezije.

Vratimo se na knjigu *kao takvu; Daglase, kao izdavač San & Mun Presa, kao predavač na Templ univerzitetu i kao autor, kako biste objasnili činjenicu da se danas najbolja književnost objavljuje u takozvanim malim izdavačkim kućama? Šta se dogodilo sa velikim izdavačima?*

MESERLI: Umrli su. Iako toga nisu svesni. Ustvari; u ovoj zemlji je oduvek bilo tako: izdavačke kuće gajile su sitan malograđanski duh u književnosti, iako je nakada, recimo postojalo vreme kada su sve kuće objavljivale i mlade progresivne pise. Međutim, preokret je nastupio tokom pedesetih i šezdesetih — a naročito tokom sedamdesetih godina ovog veka — kada su izdavačke kuće krenule ne samo za profitom, već za velikim profitom u poslovanju, tako da su bile primorane da prodaju knjige u samoposlugama. Poezija i proza ionako nikada nisu imale veliku produku, to jest ozbiljnu ili avangardnu prozu (pozija se nikada nije ni prodavala) — tako da su velike izdavačke kuće postepeno prestale da otkupljaju iole vrednije rukopise. Na drugoj strani pak, pokret nezavisnih izdavača naročito, je osnazio tokom šezdesetih. Njihov problem počivao je u neznanju kako da distribuiraju knjige, kako da približe autore čitaocima itd, tako da se većina ovih poduhvata ugasila. Izdavači moje generacije, pak, koji su odraštali tokom šezdesetih, naučili su se na greškama prethodnika, tako da se danas većina malih nezavisnih preduzeća pretvara u male izdavačke kuće. Danas većina malih kuća izdaje zanimljive — ili bolje rečeno zaista važne prozne i poetske tekstove savremenika sa nadom da će ovi na kraju naići i na širi oživljiti čitalaštva. Naravno, veliki izdavači ne dele ovo mišljenje. Oni i dalje tvrde da objavljuju važne autore; pa čak i sami autori, to jest neki od njih gledaju na male kuće kao na pomoćna preduzeća u koje treba da veruju sve dok im neka velika kuća, kao Random ili Big Run, ne ponude neke sekretarsko mesto, i u tome čini mi se greše. Mali izdavači ne služe više industriji, već jesu industrijsko čudo po sebi. I ta činjenica me ponekad plaši — činjenica da su i Alfred Knopf i Horace Liveright znali što je dobra književnost, ali pošto su jednom ušli u takozvani industrijski proces nisu dalje marili. Ali, mesta za nadu i za oprez uvek ima; možda će se neke stvari izgubiti tokom raznih promena, ali se nadam da će književno uvek postojati. Čini mi se da će to jednog dana čak i glavni urednik Big Run-a shvatiti; mislim činjenicu da se nešto mora dogoditi u izdavanju književnosti i da se mnogo toga već menjat će; ovaj veliki tuga još nisu postali svesni — mali izdavači do sada nisu bili isuviše glasni.

Razgovor vodila Nina Živančević

prava polja

glasno, teško disanje koje je, s nepoznate strane svesti dovelo do toga da kad stigne vrhunac umora, kad glava klone i zaspri tad se i telo prene i probudi. Budi se, trzao kad je sasvim klonuo. Prene ga smrt-igracka.

Bog čuti i trpi

(Dan treći)

Leži, krkajući kičmom, zagledan gore u senkom prignjećene leptire. U pogledu Niko i Ništa. Dva dna. Oko vrata, na tankoj kožnoj traci, vilica-visuljak. Tek si palala, Sveća, okrvavljena. Miron, bez straha, šetaju koskom dve velike muve, sišu rosu, bledo-krvavu. Naginje se nad njim mlađa, preplašena bolničarka i u desno mu uho zabada, iz pete, iz stomaka, pokrenut, ostar krik.

Bog ne čuje.

(Dan četvrti)

Ne pomažu, duše se ne dotiču, u sobi mala ukrasna bića. Krletke s kanarincima i zebama zasute rđom. Svetluca, u polutami, ptičiji izmet, varničke nesvarena, glatka zrna.

dani i noći

radivoj šajtinac

(Dan prvi)

Otišli su pre nekoliko godina i ostavili pustu baraku. Nakon dve tri noći niz gradilište, u nepoznatom pravcu, otekao je, nečujnim, tajanstvenim žuborom, sa krovom, „valoviti saloniti“. Neko se pobrinuo za korisnu, ukradnu, zaštitu „pritoku“. Opet sitna kradja, skoro pesnička. Iz dasaka je, iz trulih, drvenih zidova, virila rogata vešalice. Na stolu je ostalo urezano sledeće: DA-JEM SVE SAMO OD SEBE. S DRUGIMA JE NEMOGUĆE, BOG.

Bog? Ko to može biti?

S petog sprata, zagledan u staru zgradu Zubne ambulante, neraskanjen, razaznajem po prvom snegu rasute krvave ispljuvke. Kroz tako „ocvalni park“ možda to, upravo, prolazi Bog. Ide da popravi zube, da izvadi „peticu“ ili „sedmicu“, dole ili gore, da promeni most ili vrati plombu koja mu je ispala u snu.

Bog sanja i ujeda

Kroz otvorene i razbijene staklene kutije s bubama i leptirima prolaze horde proždrljivih žutih crvi. Mljackaju krila i s njih već skoreli polen, drobe suve, krhke ljuštire.

Smrtni guši mrtvi letači. Sve je popadal. Daleka je zdrava prošlost gde je bio okružen Svetom kao urednom Zbirkom. Čemerni zanos; složeni primerci nesložnog mnoštva.

Kroz mali prorez na zgudvanoj usni, kao kroz otvor na mesnatoj kesi, lice-fišku, može proći samo zrno sirk-a ko ga pobegla ptica saučesnički donešen. Iz kljuna u trulo grlo. Raspevan, pernat sužanji živi tromo i gleda isto tako. Nikakav izazov ne vidi u umiranju gospodara.

Zivuljke su dosad dremale u tesnom svetu brige i sledovanja, svetu bez mogućnosti.

Bonik rukama rasteže usne i iz stomaka krene, sobom, dugo ječanje. U otvorenu usnu duplju, iznenadnu i neizvesnu, uleće pernato mlađunče. U stomaku ono kratko zapeva i umre.

Bog guši pesmu.

(Dan peti)

Zapretilo je prvo sklonište, dom sopstveni a zatim i telo, dosad neprimećeno. Môre i nesanice klate udove; busen si i trepere ti ruke kao trava podvodna, noge siše mulj i treset. Skončao si pravim putem i prestanak disanja te ne iznenadeju. Bože, uspeo si u Ničemu, blistaš u Ničemu, sve znaš. Umreću; samo da ispare sunčevi ostaci, da se raspadnu zemljani kalupi, da mi oči otkorene ugleda hitri gnjurac i obruši se na njih poslednjom velikom senkom. Da mi u prijavitom kljunu doneše krišku vazduha, poslednju poruku s površine. A čuo sam za oba dna i, opet, samo po jednom gradio ravnotežu. Dno suvo; tlo, zemlja, na njemu vazduh, svetlo i vatra. Dno mokro; podvodno, na njemu sve od tišine. Grešim dok umirem; otvaraju mi se rastegljiva usta, rasteže se bezuba rupa, raste iz nje hiljaditi prozirni mehur i znam da je to ono ogledalo pred licem mrtvaca. Vidim se u njemu. Još samo oči čitave zaklanjavaju poslednji čas. Zašto ih imam? Zar ih imam? Što ne odu i spasu se raspile moje moždane korpe, u Ništa se ne pretvore? Oči-ropkinje, sluškinje, oči živih i sebičnih, smrtnih i svakavkih. Oči što ih imaju a ne oči što se imaju.

Smerna je a divlja ova kretinja; sebe mi podmeću. Proveravaju moju peščanu dušu, odlazak njenog poslednjeg zrna što ga, zdravi, ne vide, nikako.

I šta vidim?

Srebrne ljsuspe niču niz moj vrat koji se uvlači, zaobljuju mi se ramena, krv mi podilazi izduženo lice, providne cevčice slažu se u crvenkastu lepu, noge blago zahvata vodenata struja i plete od njih rep, mehur-ogledalo ulazi u moja široka usta i oči se nameštaju sa strane.

Vodo, druga moja mogućnosti, istina li je, ja sam riba?! Ničeg dosad nije bilo; izmigoljio sam se, oblila me sluz, imam škrge i čipkani skelet i, najzad, nemam više ni potrebe ni razloga da stojim uspravno. Nastavljam ležeti. Plivam i kad sam budan i kad spavam. Vitak i brz. Vižljast, munjevit. Skoro varka.

Trebalo je da umrem i da vas obmanem.

Pokušavaće te svašta. Dresiraće te jednodnevni vodenim cvet, crnu leptiricu, da mi izaziva iznad površine sitnim mojim nekadašnjim srecem. Pustiće te gusto jato da mi zakloni sunce ali ga ja, na svu sreću, neču ni čuti ni videti. Maglovita i neubedljiva suvozemina nebesa, zakrčena zvezdama, pticama i letilicama, više neće biti iznad mene i, najzad mi ničeg neće biti žao.

Sa svešću, sa Životom, samo sam sreća.

Jedino to što mislite da je moja smrt, jedino mi to nije bilo usput. Sve me je, gore, bolelo. Sve je zatezalo usamljenu svest jer su podjednako vukli i oni s Početka i oni s Kraja, i oni s Istomin i oni s Lažju, i oni od Stvarnog i oni od Nestvarnog. Bio sam živ i bio sam njihov.

Govorili su, govorili i kuvali otrov. Pravi otrov, onaj što spravlja samo časni i dobri. U njemu zanje-začin, red-začin san-začin. Pa hrabro, pa lepo, pa jasno, pa bezvremeno, pa strast, pa ljubav. Pa kukavičko, pa ružno, pa nejasno, pa kratkotrajno, pa hladnoča, pa mržnja. Ključalo je iznad večnog plamena. Opijala je neizvesnost. Bilo nam je dobro bez razloga, razišli smo se kad su oni počeli da nas označavaju.

Od toplog, zajedničkog Opstanka ostale su, svakom svoje, misli i veštine.

Deca su nas iskopala i srodiла se s pronađenom grabljivicom. Ugušilo nas je biće koje volimo i koje nas voli povremeno nam dajući vazduha kao da nam sluti na jugore. Ko može da nas izdrži? Samo mi sam. Prateći naš život neko je obmanuo izdržljivost.

I bacio se u vodu. Život se vraća mukućima i školjkama. Izjele su ga reči. Opet će proći milenijumi i milenijumi dok se ne privukne na ljušturu i treplje.

Meni je sada ovako. Nema ni bolje ni goreg. Prilazim obali da spava, skriven pod koren vrbe. Ne strahujem od hrane, druženja i razmnožavanja.

Sećam se da sam htio ali se ne sećam šta.

Lud sam možda ali sam sada riba.

To ipak nešto znači jer sam prethodno već umro.

Sve ste videli.

U mraku, u pozno doba, presijavaču se, odavde. Javiču se svom prvobitnom obliku. Jednom. Za svagda. Privuči će se ožalošćenima u nesklopjanim očima i vodi što piju. Vredi me, tamo, u sobi, rasporiti i ispuniti mrtvim bubama, sredenim insektima, pticama. Gore sam to skupljao.

Ovde dole to jedem, „to mi život znači“.

Tamo sam gore gledao svoju ljubav.

Ovde dole njom se hranim.

Bog se pretvorio u ribu.

(Dan šesti)

Bog sanja i ujeda.

Bog čuti i trpi.

Bog ne čuje.

Bog guši pesmu.

Bog se pretvorio u ribu.

Vraćaju se, iznenada, posle nekoliko godina i popravljaju baraku. Iznad vatre od zapaljenih dasaka visi, s metalnih veriga, kotao. Vri voda. Na stolu gde je još urezano DAJEM SVE SAMO OD SEBE. SA DRUGIMA JE NEMOGUĆE. BOG. njih nekoliko pokušava da savlada Veliku ribu. Premoren, malaksali, s krujušti u kosi, po licu, odustaju i bacaju u ključalu vodu očerupano pile.

S petog sprata, na mestu bivše zgrade Zubne ambulante, čistina i na njoj nova živinska farma. Razaznajem, po prvom snegu, razbacane krvave pileće glave. Kroz tako „Ovalni park“ možda uprvo prolazi Bog, ide u klanicu, odeljenje za konačnu preradu, tamo gde na beskrainoj traci vise očišeni pilići i odlaze u prostor gde su mraz i led. Njegove mogućnosti se proširuju, veština usavršava, broj zaklana živine u toku radnog vremena raste i raste, učinak je sve veći i veći.

Koliko je to prošlo od Ribe do Pileta?

Samo On zna.

Bog se pretvara u pile, podmlađuje.

(Noć druga)

Ovo je druga noć kako ne spavam. Ne umaram se, postojim napola. Moj metod lečenja mržnjom izaziva poznavanje precutkivanje i očekivani zazor. Drugi? Kome preti svojim znanjem? Meni ne. Tope, na tihoj vatri, svoju nesigurnost, znam to. Samoubilačka ljudska nada (ljuska jada). Otpočinje s velikim poslanstvom i providnjom a završi s olakšanjem što je prošao dan. Može razgrtati mrank i trulež koliko god mrzi, ne pomaže. Plaše se i odslikavaju. Tajno sisaju zlu voćku, zaklonjeni i prečutne postideni. Međutim, zlo je lično i različito, meni sasvim strano i nekorisno.

Sutra će pokušati s esencijom po tek otvorenoj rani. Vreme usijanih klešta, vreme vatre, prošlo je. Volim ta sitna usavršavanja, tu svakodnevnu poeziju. Zagledan u otvorena usta moram ugledati, najzad, andela kako pada. Moram brzo privlačiti tananu, uzdrhtati žulu koju će razneti oslobođeni jauk. Moram je zalediti i presaditi. Moram je skloniti sa ovoga sveta i dati joj ime.

Davo smera.

(Noć treća)

Znam zbog čega mi je loše, zarazili su me uspehom. Kada, kako, zašto i na koji način sam počeo da razmišljaj i poboljevam? Negde sam otvoren, nekud odlaži tamna krv čim sam ovako zabrinut. Bezgrešna nesavršenost, majko moja, odakle sumnja? Zar mi se duga privrnost u ovome zanatu sveti i divlje me čoveči? Šta će sve to meni? Pobegao sam iz priče o kaktusu koji cveta svake sedme godine zlokobno — veličanstvenim cvetom, ponosan na pretka koji je, noću, pre samog cvetanja, nabrekli pupoljaju zališ vrelom vodom i od tad se vekovima kikoće. Čupao sam smrdljive igračke iz vrelog pepela i crveneo se, tek rođen, iz garavog gnezda. Lizač plikove i gnoj i spavao pod strvinama. Nad dubokim bunarom imao sam visoku ljuštačku i zanet, lebdeći iznad zaostalih, preživelih glasova, dočekao bih sunčeve makaze i s otkinute vrpcu padaо na drage mrtvace. Krckanje sitnih kostiju pod mojim, još blagim teretom, bilo je lepeće od nečujnog perja kojim su mi pretili u mojoj slabosti. Rastao sam nočnonočno. Zasluzio sam svoju crnu boju. Iz usta mi je vitor usijano-crveni jezik a ispod i iznad bili su beli kamenični. Njihovo čupanje bilo je obredno uvođenje u opaku zrelost. Kočevima su me prikovali za zemlju, snažnim šakama dvojica su povukla nepeč, dvojica bradu. Časni užas prožimaо je moje telo, priviđalo mi se da sam obzinuo više od pretečeg zvezdanog neba i u glavu su mi ubacili zapaljeno, kosmato jagnje. Video sam slatku strelu jeze u njegovim očima; nabreklu, modru resu iz koje je pohitao vrisak, stušio se u zdrelo i dok mi je u ustima izdizao i dogorevao iz mene su iskakali moji suvišni zubi kao kokice.

Davo se seća.

(Noć četvrta)

Neće se ostvariti moj predlog o kružnim ordinacijama-mučionicama. Zagovornici pojedinačnih intervencija-egzekucija plaše se svedoka, tuđe nemoci saradničkog saučešća. Zvanje im je dovoljno. Iskrenost i saživljenošć s tuđim bolom prave su provaljive u duši njihovoj. Na njihovim liticama rastu, suše se i mrve. Veru se, besmisleno, jedan uz drugi, dva nedostigna poverenja. Kao što je spoljno sjedinjenje s tлом vid mimikrije tako su ljubav i obzir to isto, iznutra, s naličja. Kako ih, spolja, ukroti bela odeća i radno vreme, tako ih, iznutra, ubogalji osećaj da su akteri sitnih, tuđih izbavljenja. Vonj vrste, trag pradavnog oblog kamenja iz istog brloga, naglašeno izgaranje u ideji opstanka.

Ne vredi da ih lečiš, ni od ljubavi ni od smisla. Isitnjeni, veruju svakom narednom trenutku, nadaju se, podjednako, i brisanju i dopisivanju, nemoć ih, s njima, same jede, ili nagriza, u krvi im je primjeni nagon čitanja s lica. Čuju, vide, njuše i dotiču, doživotno ih jede nezasitno Jasno i jedno drugom ne prijaju.

Moram da ih mrzim jer su me naružali razmišljajem. Zar meni to treba smrtna čistota i čista smrtnost? Zar su meni namenjene udvojice vežbe disanja i kužni gornji svet koji se kida i čije ledne suze vire? Svetlo da me probode, da me stignu stid i kajanje? Kome sam, onda, umakao? Moj je početak nepovratan; ne plodim se, ne množim, mene je, nakon šumskog požara, štitila travu-bescvetnicu i pokrivala modra ples. Po tom prvo skloništu mom nije se moglo ni proći ni gaziti, rođen a neviden, zulatuo sam, ovde, medu pričijive i toplokrvne i, ni krov ni živ, večito sam im na nekog lici.

A zamisao je bila jednostavna; napraviti kružno, mermerno korišto, pozvati u salu za vađenje zuba bar tridesetoro, postaviti ih u krug, kao pred kolo, i pre nego što zakorače, naterati ih da kleknu i spustiti im glave u beli, kameni valov. Zube vaditi udarcem u teme. To što je, ipak, sve ostalo po starom, značilo je pobed Zgražanja.

Uvređen sam i sâm.

A znaju li što je mržnja? To nije trag od uvrede i nije čutanje od sećiva. To ne izlazi, to se ne skuplja i ne širi, to se goji od milja i cilja, cedi kroz plućni mehur i grebe dok je u žilama. To čuti tiše od tišeg, to je jako, najjače samo kad se plače.

Krenuće suze davolove.

(Noć peta)

Po beloj, sledovanoj krevetnini, dlake. Svuda. U pramenovima, u mekim, još vrelim ostrvincima, čitavo zadimljeno gnezdo. Ostaće bez njih. Ostaće gladan, go. Između pora izdižu se bleđo-žuti, sitni, bregovi. Trza se i iz usta mu prhne, baš to, strano i nepoznato; jauk. Maša se rukom za jezik, gurne je još dublje, na oči krenu suze i izvadi, iz omekšalih krajnika, šiljato pero. Prelepo. Nepoznato.

I kad pogleda kožu izbliza vidi beskrvne rupe, druge od onih bezubih, sasvim jasne, čiste i bezbojne. Rupe za dlake. Ne više. Veće, dublje. Pokušava i uspeva da u jednu postavi pero. Ono stoji, prikriva se, izgleda kao da je vraćeno na mesto.

Spolja, davo je sasvim mek.

(Noć šesta)

Šta sad dalje da radim? Da zinem? Sebi, sebi samod da zinem, po prvi put? Možda još ima toga?

Vadi, obema rukama, iz usta svojih, perje. Provodni vrhovi od meke kosti imaju zatočenu rosnu kap. Meko, onako kako je nemoguće vratiti brojne i brojne povadene zube, oni se vraćaju u kožne leje; kao da im je tu mesto, kao da se ovim prekrivanjem kože onaj zauvek odbolovan milosrdni Svet vracha na svoj praprotetak. Ružna, nepojmljiva, ugušujuća i iznenadna veza Tela i Smisla.

Pera već sama sleću, zabadaju se, ukopavaju. Predani i miran prati kako mu sopstveni dah oduvava zname bivše dlake.

I vilica će krenuti napred, savitljiva, bezuba, njegova, davolova. I poklopice se dve šuplje, trouglaste rese, odeblijati, okoštati — eto kljuna.

Mile zamračenim zidovima nagorela kopita, dobiju tajne znake. Oci peckaju otrovne bobice drena, kroz polusvest još jednom prođu ugarc i bodlje; topi se dugi, zmijsati jezik i naglim pokretom glave on ga, u gustim kapljicama, prospe po zidu i justku. Na krečnoj, beloj podlozi ostane jato mrlja; najveća, prva, predvodnica, gusta i osamljena, za njom sve manje i blede. Zaludni pogled u let za Bičsim. Umosto svega, u ustima, crvenasti, oštiri tučak.

Jutro dočekuje kljunast, krialat, i pernat.

Leti na posao. Oseća da nije ni gmizavac ni ptica. Radi.

Gura kljun u usta bolesnika.

Najzad, sve dobro vidi i kljue.

DAVO JE PILE.